

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četrť leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrť leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternolliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih se plačuje za navadno trisopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: *Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186* blizu ž. v. s. tega trga k ter se nahaja tu li nra v. ništvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalci in drugim nepremožnim se naročil na znižja, ako se oglase pri uredništvu.

Glasiló slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Še enkrat o prepovedi renškega tabora in ministerska dobrohotnost za vršenje § 19.

„Soča“ in gorški dopisnik v „Slov. Nar.“ v 106 l. sta sporočila lakonično-logično prepoved tabora, ki je imel 6. t. m. v Renčah biti.

Kar razloge v tej čudno motivirani prepovedi zadeva, jih je lahko celó postavno ovreči. Ako sta namreč nam celó nemila in nebraga decemberska ustava in dr. Giskra-Herbstovo ministerstvo take shode dovoljevala, v kojih je bila tudi zedinjena Slovenija 1. točka in ker se pri vseh 16 tabrih zaradi iste niti najmanjša razdražba ali sovraštvo „med narodi v deželi se nanajajočimi“ nij godilo, menim, da tudi na renškem tabru bi se ne bilo bati niti najmanjšega nerada zaradi iste točke, za katero smo vsi taboriti na vseh tabrih ne le enoglasno, marveč z največjim navdušenjem in vzklikanjem: žive! in hočemo jo! glasovali. Znano je tudi, da na tabor se vabijo le Slovenci, koji po vsi Sloveniji v kompaktni nepretrgani masi bivajo, razen Kočvarjev na Dolenjskem malo Lahov v Gorici, in Nemcev v Celovcu in v Ljubljani, koji se pa skoro, ker so nevhvaležni naseljenci in pridošlice, semkaj prištevati ne morejo; in ker renški tabor bi bil na čisto slovenskih tleh, dve uri od Furlanije in 1½ uro od Gorice oddaljen, se bi ne bilo niti najmanjšega nerada, „razdražba“ ali kacega „sovrastva“ bati. Slovenec je miroin redoljuben, da ne rečem celó prepohleven v zahtevanju svojih mu zatiranih pravic. Se li bi smelo na enak način drugim narodnostim n. pr. Nemcem ali Lahom in njihovi postavnosti tako naravnost v lice biti, kot se nam?

Bi li oni ne klicali brž svojih sorodnih bratov izvun države na pomoč, da otresejo „bleisohlen“ t. j. svinčene podplate ali pa: „il giogo straniero, che l'Italia non doma“*) kakor so to učinili Lahi 1859 i 1866, akoravno so imeli svoje narodne šole, urade in celo novce z laškim napisom kovane, kakor je imajo sedaj Magjari s krono sv. Stepana in magjarskim napisom. A mi ne smemo vsled prepovedi našega okrajnega paše niti za izpolnovanje § 19. §. prositi, ali vladi kake nasvete v tem oziru staviti. Za nas Slovence ima § 19. §. le bič in korabač in vrata do njega se nam pred nosom zapirajo. Nadalje nas ta prepoved tudi uči, da mi Slovenci in sploh vsa državopravna opozicija nijma ničesa pričakovati od sedanjega turškega, hočemo reči,

*) Tužev jarem, koji Italije ne obrzda.

turškega (Auerspergovoga) ministerstva, koje je le nadaljevanje Beustovega „na zid pritiskanja Slovanov.“ Sedanjega ministerstva politika meri na to, da ohrani raztrgano Slovenijo za prispino nemške centralizacije in germanizacije, i da s tem pripravi slovenske pokrajine za prelazni most velike Bismarkove Nemčija do Adrije. Mi pa zahtevamo v časopisih in tabrih dejansko izvrševanje dosihmal le papirnatega § 19. §. Mi hočemo tedaj več, in sicer da se ta §. lože v dejanje uvede, uravno, naravno, življenju in duhu časa primerno podlago dobode, t. j. našemu narodnemu bitju zedinjeno Slovenijo. To smo nameravali zahtevati na renškem taboru po vzgledu prejšnjih, katerih niti dualistična vlada nij prepovedala, akoravno so bile resolucije ove točke bob ob vladno steno in le kot glas vpijočega v puščavi. Njavna podlaga tega zedinjenja ne obstoji v teoretičnem pripoznanju vse občje ravnopravnosti, marveč v dejanskem pripoznanju naše faktično bivajoče narodnosti t. j. v izvrševanju narodne ravnopravnosti; kajti le po zedinjenju zamore naša domovina najsvetejšje interese v sebi usredotočiti, le na ta način moremo vse to uživati, kar kot raztrgani drugod najti ne moremo; le na ta način bode Avstrija od vseh narodov enako ljubljena majka, ktera se bode zamogla ravno zaradi tega, ker ne bo le dajala nobenemu svojih narodov kake prednosti pred drugimi, v času nevarnosti enakomerno na vse opirati, ter enako zaštititi in enako požrtovanje zahtevati. Ako do tega cilja ne dospemo, se bode mo večidel zastoj za ravnopravnost in izvrševanje § 19. §. borili in z vlado pipali. Kakor zahtevajo Čehoslovani vkupnost krone sv. Vaclava t. j. zedinjenje Česke, Morave i Šlezije ravno tako je za vršenje ravnopravnosti na Slovenskem kot ogelni kamen prvi in najpotrebniši pogoj zedinjena Slovenija.

Narodne pravice in pravice raznih jezikov se morajo enako mero meriti, sicer je enakost državne svobode, katera milijone državljanov in občanarjev k harmonični celoti edini, le iluzija in mjlilna pena. Vsled tega tudi od vlade pripoznanega načela bomo vedno dokler tega uresničenja ne dosežemo, zahtevali: a) Da ima slovenski jezik po vsej Sloveniji edino sredstvo javnega in državnega občenja, edino vladajoči v šoli in v uradih biti; on je zrcalo, v kojem narod svoj vlastni duh na ogled postavlja, on je edino sredstvo k povzdigi narodnega izobraževanja, on se ne sme ponižati v krog svojega naroda, v svoji lastni hiši v oži krog, ali clo za slugo, marveč on mora ravno tako oblast imeti, kakor je isto narodovo življenje znotraj njegovih mej opravičeno. Pri vseh viših in nižih oblastnijah

vseh vrst naj bi bil slovenski jezik uradni jezik, v ta cilj naj bi tiste službe le slovenskega jezika zmožni može dobivali, kteri veljajo tudi za prave rodoljube, kder pa nij Slovencev, kot n. pr. v Kočevji, ali kder so Lahi se Slovenci pomešam kot v Gorici ali Nemci z nami kot je v Celovcu in v Ljubljani, tam nečemo svojega jezika urivati, akoravno so le mala frakcija, ampak tu naj velja za Slovence slovenski, za Laha laški in Nemce nemški jezik; mi ne zahtevamo niti za en prst tuje zemlje; koja drugemu jeziku bliži; tam jenja naš jezik biti uradni jezik, kder jenjajo prava in meje narodnega jezika.

Mi Slovenci, katerim je na edinosti Avstrije (vključ zlobnemu sumnjčenju ljublj. „Vaterl.“ dopisnika) mnogo več ležeče, kot na lastni prazni slavi, smo voljni pripoznati nemški jezik (ali pri nas tudi laški) za tako zvani diplomatski jezik pri občenju z uradi zunaj slovenskih pokrajin, katero pravo pa naj se v svojo dotične meje omeji; ne sicer zaradi tega, češ, da pripoznavamo s tem nadvlado nemške (ali laške) narodnosti jezika nad našo narodnostjo in jezikom, ne! tako globoko nijsmo še padli, ter se kot narod tudi ne moremo tako globoko ponižati; našemu narodnemu dostojanstvu se odpovedati, nij bila še in tudi ne bode nikdar naša namera; ampak le zaradi tega, da pokažemo sedaj v Cislajtaniji privilegovanim Nemcem in jih hegemonom netanjivi dokaz, da smo voljni se zaradi edinosti Avstrije in njenih narodov odreči našim najsvetejšim od boga nam danim in nam prirojenim pravicam, dokler je to brez gropega samomora mogoče.

Noben narod ne presega v ljubezni in gorkem nagnenju do jezika in narodnosti Nemcev (kot tudi drugod Lahov in Madjarov.) Mar je stvarnik naša srca in naše čute po drugih postavah ustvaril kot srca in čute Nemcev? Kar njih žali, žali tudi nas, kar je njim drago in milo, to je tudi nam drago in milo in neprecenljivo; tudi nam je naš jezik najlepše in najmilješe doneči, tudi nam je on edino sredstvo k narodni omiki, tudi nam je on podoba duhovnega sveta in mi čutimo ravno tako kot oni, da navdušenje za vero, domovino in svobodo, ako se v našem jeziku izrazuje, naše prsi električno prešinja in oživlja; nasproti nas pa on ne gane, ako se nam tisti duh, tisto navdušenje v tujem jeziku, v tuji odeji pokaže. Naš jezik je z našo državno svobodo in ljubeznijo do domovine v tako ozki zvezi, da se v njegovih naravnih mejah le s temi ob enem zatreti ali pa pripoznavati mora.

Istina je, da brez pripoznanja naše narodne osebnosti, t. j. ako se sedanja v razne kronovine razdelje-

LISTEK.

Govor

nadučitelja komenskega IVANA PIANA o popravu šolskih beril pri prvem okrajnem učiteljskem zboru v Sežani
17. sept. 1872.

V družbi je moč i napredek! Združeni i skupno sodelujoči homo denes svojo nalogo nagleje dovršili nego posamezni.

Popreje ko pričnemo govoriti o jezikovem uku, moram obrniti se na 8. točko dnevnega reda, ktera se glasi: „Ali zadostujejo sedanje šolske knjige, posebno berila, razmeram naše mladine, in ako ne, naj se stavijo predlogi, kako in v kakem obziru bi se morale te knjige v primernejše spremeniti.“

Gotovo ste vsi, dragi tovaruši, mojega mnenja, da se popreje o tem pogovarjamo, kajti jezikov uk je v ljudski šoli mej najvažnimi predmeti in vsak od nas vé, da mu mora biti podlaga berilo.

V prvem berilu ne nahajamo takih sestavkov, da bi bili za kazalni nauk porabljivi. To je uže velika napaka, kajti jezikov uk se mora strinjati s kazalnima

ukom. Nahajamo pa v njem sestavke, kteri so za mladino neprimerni.

Posebno bi bilo želeti, da bi se gledalo pri prvem berilu bolj na konkretne stvari, ktere so mladim, nerazvitim glavicam edine primere. Abstraktnost se ne da tako lahko nežni mladini umevno in uspešno v glavo dovaževati; to nij nikakor lahka stvar! Nasproti pa se da kaj lahko iz konkretnega na abstraktno meriti.

To dokazati nij težko. Dajmo le tak sestavek otrokom v roke, ali berimo ga jim; sestavek naj na primer opisuje slavna dela, ktera je storil se svojo krepko roko na bojnem polju kak vitez; to bi bilo za otroke tako, kakor bi jim v dolgih zimskih večerih na dolgo i široko pripovedoval o raznih strahovih; da, to bi bilo še bolje, kajti, slednje bi rodilo v mladini prazen, napačen strah, prvo pak, to bi vnelo za časa mladeniška srca za ono mogočno lastnost, kteri pravimo „pravi ponos!“

Začela bi mladina, se vé, da po otročje filozofirati, koliko premore človeški um, koliko v dejanji izvrši mogočna človeška dlan, ktera neprestano prestvarja obraz celega sveta.

Iz tega otroškega modrovanja bi se izcimil polagoma pojem o človeški veljavi, in o raznih njegovih lastnostih v navedenem slučaju o hrabrosti! I vse to

bi sledilo iz malega sestavka, kteri bi slavil imenitna dela kacega veljaka!

Ako bi pa hoteli se držati vedno abstraktnih rečij, to bi se dejalo lomastiti „in medias res,“ kar pa nij vsakemu dano, posebno pa nežni mladini — otročičem — nikakor ne! I sploh je gotovejše dedukcijska metoda nego indukcijska; i baš pri konkretnih stvareh se da prva uporabljati, ako sploh iz konkretnega merimo na abstraktno.

Iz berila naj šolska mladina si a) blaži dušo; b) zajemlje jezikov zaklad i c) širi pa tudi krog znanostij, ad a). Mladina naj si blaži dušo:

Da se to doseže treba paziti zopet na kakovost poedinih sestavkov; oni morajo biti vzorni t. j. taki, da nam predstavljajo vse take in edino take reči, ktere so sposobne vzbujevati v otročjih srcih prava čustva, i da si stvorijo na podlagi teh veličastno poslopje, v kterem se hranijo mnogobojne cvetice: 1. lepa angeljska duša; 2. poštena mravnost i 3. trd jekleni značaj, kteri dve poslednji dragoceni lastnosti ste le izvor prve.

Na prvo i drugo naj bi se gledalo uže v prvem berilu, poslednja lastnost naj bi se pa predstavljala v leposlovnem ali v zgodovinskem delu IL berila.

Berila torej naj blaže dušo. Na to pa ima velikanski upliv, ali bolje rečeno na to meri edino poštena krščanska vzreja. Uže v mladem srcu je treba

na Slovenija in te njene pokrajinske meje ne izbrišejo, in celotni masi Slovencev lastni mejniki ne postavijo, po katerih bode še le ona osebnost (individualiteta) v varnost pred potujčevanjem postavljena, brez dejansko uvedene ravnopravnosti našega jezika ob vsej naši etnografski meji ni za nas in tudi ne more eksistirati nobena prava in popolna ravnopravnost. H koncu povrnjamo se to, kar so že naši časopisi in tabli vstrausko in natančno razpravljali, da je vsled vladajočega duha časa le na tem zidenjenju sezidana narodna ravnopravnost edina in gotova podlaga duševnega in gmojnega razvitka in napredka najke Slovenije, kakor tudi za moč Avstrije proti jugu mogočna trdnjava sezidana na zadoščenju narodnih pravic. Ta ideja, premda se jej ministerstvo očitro in trdovratno ustavlja enkrat uže vzbujena, bode čedalje rastla, ter ves narod zavedla in k prepričanju pripeljala, da brez Slovenije vred drugih narodov le životarimo in smo peščice mrtvi narod. Vrednost te vzvišene ideje so vsi naši znanstveniki in grdi, in ako si tudi njeni plamni vedno ogasiti prizadevajo, njena žrjavica bode čedalje bolj tlela in v priliki v nevglasljivi zubeji kviški svignila. Zgodovina tudi najnovije dobe pa uči, da mnogokrat v odličnih trenutkih državnega in narodnega življenja zaključena ugodna prihka se nikdar več ne vrne.

Zatorej bi bilo nam Slovincem posebno hasljivo, da bi se naši prvaški krogi ene in druge stranke držali zdravih dobrih načel in ne sejali prevelike neodnosti zaradi osebnih reči; naj se eni ne grozé, če slišijo geslo: „vse za narod, omiko in svobodo“ in tudi drugi naj ne pozabijo, da ne moremo odstraniti vere iz našega programa, če hočemo, da bode tudi duhovstvo aktivno za narod delalo, kakor je dozda. (Jaz ne verujem tendencioznozmuničenju organov „starh“, da se je „Narod“ poprijel principov nemških liberalističnih listov, temveč sem prepričan, da „Narod“ ne bo zalil verskih čutov našega naroda, in da bode zmerom visoko pozdigoval narodni prapor ter zagovarjal, kakor zmerom dozda, z vso doslednostjo narodne pravice, pospeševal narodni napredek, naravno omiko in svobodo. Sicer pa nij slabo, da ste v narodu dve stranki, to zamore še celo koristiti, če se obé stranki vojskumeti dostojnim orožjem, da se pripraviti o reči, nikoli pa ob osebah. Na tak način se bo koristilo, mahanje po osebah in sumničenje pa demoralizuje narod in utegne škodovati ob odločivni dobi.

V ostalem se ujemam tudi jaz kot duhoven pisatelj onega članka v št. 118. „Naroda“ „O narodno-liberalni stranki“, ki je, kakor gotovo vem, tudi duhoven in moj vrstnik, pa pravi narodnjak, ne mračnjak.

Dopisi.

V Gorici 6. oktobra. [Izv. dop. Koncc.] Ceste v šmartenski županiji so v istini neizrečano slabe — se ve, da občinske ceste. Če nij skladovna cesta v tamkajšnjem županijskem okolišči taka, kakoršna bi morala biti, je pač občinski zastop tega v prvi vrsti kriv, ker nij bil spolnil dolžnosti pogruščanja, katero je bil prevzel za leto 1870. s formalnim starešinstvenim sklepom, da je moral potem cestni odbor po dolgem brezuspešnem odlašani za dve leti skupaj zanemarjeno cesto zapisati. Kako pa, da nij bilo to všečno niti peščem niti voznikom, a odbor je moral svojim predudarkom in neobhodni potrebi zadostiti. Zraven tega zanemarja županstvo popolnoma policijsko nadzorstvo na skladovni cesti, ker ne prepoveduje rabo zatvorjev (zaverjev), ne pazi, da se popravijo podrti podzidja in kar se splazi zemljišč na skladovno cesto itd. To gotovo tudi zelo upliva na to, da nij cesta morda taka, kakor bi bilo želeti. Navskrižnost mej županstvom in

cestnim odlorom, ali je sedanja pot od Gunjač do Vrhovljega skladovna ali občinska, je po edino kompetentnem deželnem odboru razsojena in županstvo se proti dotičnemu odluku zastoj hlini namestništvu z nemškimi pritožbami.

Pa postavimo, da je ta cesta skladovna, kar do zdaj še nij, in da jo cestni odbor zanemarija tako, kakor je v resnici zanemarijena, da je namreč na njej življenje voznikov in živalij, in tuh blagi, ki se po njej prevaža, v vedni nevarnosti, ali ne pozna razumni gospod župan določbe §. 27. obč. reda pod št. 2 in 3, po katerih spada skrb za varnost osebe in lastnine, pa za varno in lahko občenje na vseh cestah brez razločka, naj bodo občinske, skladovne ali kakoršne koli v županstvenem področje?

Če mu nijso znane, naj si jih da razložiti po „za uradovanje na vse strani zmožnem“ tujniku, kateri mu bo morda tudi lahko navel zadnji stavek §. 82. istega reda, da bo vedel, kako postopati, da se vaj tam naredi in popravi, kder je nujna potreba. Kaj pa pravijo vse druge občinske ceste? Kaj pravi šmartenski klanec, kaj ceste proti Kozani, proti Imenji, pro i Vedrauu, proti Krasnemu in Višnjevku, kaj vipolška cesta in ona proti Medani? Če bi znale le govoriti, gotovo bi na ves glas vpile: Bog pomagaj, ker uže neče županstvo pomagati!

Dalje naj opazujem kot zagovornik Vašega poročevalca, kateri se po neodložljivih opraviilih zadržan ne more sam zagovarjati, da on nij nikakr grajal tamkajšnje ljudstvo zaradi nezavednosti. Kaj bi je grajal, saj ono samo nij tega krivo. Da pa je sploh v resnici nezavedeno, to si drznem tudi jaz vkljub nasprotnim ugovorom trditi. Da so veči posestniki več ali manje izšolani, to utegne resnično biti; a poročevalec je govoril o ljudstvu sploh in ne ob izjemah, za kakoršne se morajo šteti veči posestniki. Tamkajšnje ljudstvo obstoji nad tretjino iz kolonov, potem pridejo manjši posestniki, o katerih pravi gosp. nasprotnik, da „znajo večidel brati in tudi kaj pisati, ne le v slovenskem, temveč tudi v tukaj zelo potrebnem italijanskem jeziku.“ Gospodine! če mi naznanite tri take manjše posestnike, kateri znajo samo enega izmed navedenih treh jezikov dobro govoriti, potem naj velja Vaša in jaz bom javno osramočen. In potem pride prav mala peščica domačih večih posestnikov, na katere bi skoraj tudi lahko svojo ponudbo raztegnil. Naj lepše spričevalo pravo zavednosti so si pa podpisali oni, kateri so te dni sprožili, podpirali, podpisali in odposlali nasvet okrajnemu šolskemu svetovalstvu zastran imenovanja ali prav za prav neimenovanja učitelja za Šmartensko novo šolo.

Če dostavim temu, da so Šmartenci uže enkrat poprej poslanega jim posvetnega učitelja, rekel bi, siloma odgnali in da se še dandanes ustavljajo izvršitvi nove šolske postave in sprejeti kterege si bode učitelja, kateri bi ne bil ob enem — šmartenski župnik, potem naj sodijo p. n. čitatelji sami, ali je v resnici v Šmartnem zavednost doma.

Toda vsega tega so krivi nekateri „bolje zavedni“ (?), kateri ljudstvo odvrčajo od pota pravega napredka in katerim je boljše po volji dosedanja šola za silo, da se otroci o šolskih urah morda lahko tudi za trebljenje češp porabijo, ne pa za poduk, kojega nujno potrebujejo enako vsakdanjemu kruhu.

Prebivalstvo Šmartnega in cele županije je pa enako vsem Brdcem, polno naravnih zmožnostij in če je zdaj še zelo zaostalo, se vendar nij bati, da se bo kmalo predramilo po novih šolah, po društvih, kojigah in časopisih. Slovenca ne treba dolgo buditi, da se čvrsto razdrami in da je Brdcem mar biti dobrim Slovincem, to so jasno pokazali na drnovškem taborji.

H koncu še kratka opazka glede kmetovalstva v šmartenski županiji in v Brdih sploh. Izvrstna lega,

krasno podnebje in primerna zemljišča pospešujejo, kolikor koli mogoče sadje- in trtorejo v Brdih, tudi marljivosti za težavno obdelovanje vinogradov ne manjka Brdcem, a kdor govori ob umni sadje- in trtoreji po doslednih najboljših in zanesljivih skušnjah, o tem bi se lahko trdilo, da nij videl še nikjer tih in sadnega drevlja saditi, množiti in plemeniti; nego samo v Brdih, da še nij nikdar bral nobenega dobrega gospodarskega lista, niti „Novic“ ne in da ne pozna razen „rebule“ nobene druge pjač. Naj bo zadosti, da omenim, da ne zna razen 2, reci dveh v celih Brdih nihče „okujirati“ ali v oko cepiti in da gre piškava vsem Brdcem s cepljenjem koščenega sadja. Kaj bi pa še le o brdskem kletarstvu govoril!

Od prvega najbolje zavedenih velikih posestnikov do zadnjega kmetiča, pri vseh je tako, da Bog pomagaj. A tudi v tem oziru je uže napočila zora boljše prihodnosti. Z vinorjskim društvom, če pojde po sreči, se bodo sčasoma uvele nove vinorejske iznajdbe, plemenite trte, umno kletarstvo in dosledno tudi še boljše in stanovite vna. V to ima Bog pomozi!

Ljubljana 13. okt. [Izv. dop.] Ko sem Vam zadnjič poročal o samooblastnih, krivičnih in ves slovenski narod sramotečih premembah v našem deželnem šolskem svetu, nijsem mislil, da je ministerstvo zmožno pravico in slovenski narod še hujše zaliti, nego s tem, da je imenovalo plitvoglavca in uličnega političnega kričača Pirkerja za šolskega nadzornika. Saj veste, Slovenec ljubi pravico in prepričan svojih pravičnih zahtevanj je tako mirnega in krotkega značaja, da vedno kaj boljšega čaka, nego ministerstvo ukrene.

Tako sino se tudi sedaj nadejali, da se bode ministerstvo zadovoljilo s tem, da je ponemčilo naš dež. šolski svet. Pa zaupaj kedo kaj ustavoverskemu ministertvu! Z vsakim Slovincem krivičnim činom mu vzraste greben! Da je to istina, vidimo iz tega, da je te dni imenovalo viteza Kalteneggerja za deželnega glavarja na Kranjskem.

Kaltenegger je tujec, na Tirolskem doma in je uže več let v Ljubljani c. k. finančni prokurator. Mož je, kakor pravijo njegovi prijatelji, čist značaj, priden delalec in dober jurist, toda poleg vsega tega strog ustavoverec in hud nasprotnik vsega slovenstva. Od nekdaj je bil glavni podpornik nemške in nemškutarske stranke v Ljubljani. Po vseh društvih, zborih in shodih, po katerih je Pirker samo kričal in grdil, Schaffer samo s frazami slepe miši lovil in Dežman po humaniteti in omiki mijavkal, povsod ondot je Kaltenegger s paragrafi oborožen streljal na slovenstvo.

Kako malo pak se ministerstvo boji narodne večine v kranjskem dež. zboru, vidimo lahko iz tega, da je Kalteneggerja imenovalo za deželnega glavarja, akoprav njegova volitev v dež. zbor še nij potrjena. Kaltenegger je namreč z drom Županom vred izvoljen za poslanca v Ljubljani. Ker so se pa pri volitvi godile nekatere nerednosti, narodna večina njegove in Županove volitve še nij odobrila, ampak pridržala si je pravico, da jo pozneje preišče, odobri ali pa ovrže. In vendar je Kaltenegger zdaj deželni glavar! Bomo videli, kaj zdaj k temu narodna večina poreče. Ne motim se, če uže danes prerokujem, da bode njegovo volitev odobrila in zaušnico, katero jej je dalo ministerstvo, malo godrnjaje, v žep vtaknila. Saj poznate naše politike! Pričakujte vse od njih, samo odločnosti ne! Potem nij čudo, če bode ministerstvo še dalje na nas Slovincih drva cepilo.

Še nekaj drugega se danes govori po mestu. Pravijo, da je ljubijanski škof Jarnej Vidmar dobil od papeža privoljenje, da popusti škofijstvo. Pridržal si bode neki od svojih 29.000 gld. znašajočih letnih dohodkov samo 6000 gld. letne plače, popustivši svojemu

pripravljati prostor, kder bi imelo stanovanja skoz celo življenje najvišje bitjel! Ono je podlaga pravemu družbinskemu življenju, ktero nij mogoče brez pravih krščanskih poštenih državljanov.

Sicer pa nij treba izpisati v berilo, da se ta smoter doseže, celo sveto pismo; sestavki kakor: „Kanj in Abelj, rojstvo Jezusa, pastirji pri jashicah, modri iz Jutrovega itd., naj bi izostali; saj se to uže doseže v cerkvi i po katehetu. Nasvetujem pa, naj bi se razpravljale na verski podlagi razne dolžnosti, ktere mora vsak opazovati proti Bogu, proti bližnjemu i protisebi.

Vse tri točke naj bi se kolikor mogoče na široko razvijale, kajti brez njih bi bilo družbinsko življenje pravi kaos, posebljeni labirint, iz kterege bi ne bilo mogoče se izmotati. Povsod bi morala primerna dogodba vse razjasniti.

ad b.) Iz berila naj šolska mladina zajemlje jezikov zaklad.

Želeti bi bilo, da se izbačne vendar enkrat ona starokopitnost, oni stari šlendrijan, kar se tiče slovniških napak; i sicer velja to koli za I. toli za II. berilo. Berila naj bodo v vsestranskem obziru, se vé, da v malem vzor slovenskega jezika, resnično spričevalo, koliko se je naš jezik izobrazil, od kar so začeli vneti rodoljubi ledino crati. Vse slovniške nade naj se torej odstranijo! (Očetam! V neke drva!)

i druge brez števil. Marsiktera bi se dala ziniti o stavkoslovju.)*

ad c.) Iz berila naj si mladina širi krog znanostij. Prvo berilo naj zraven drugih sestavkov obsega tudi več lahko razumljivih kmetijskih; pridjane naj bodo tudi slike, kakor jih nahajamo v laških berilih.

Drugo berilo naj bode nadaljevanje, kakor sem uže poprej rekel, prvega berila, i naj bi posebno merilo na to, ustvariti v mladeničih trdni, jekleni značaj. kterege ne omaja nikaki siloviti slučaj burnega življenja. Zarad tega naj bi se često zajemalo iz zgovinskih predalov, v katerih nam odmrila preteklost na dalje živi. Koliko značajev se nam sveti v preteklosti, posebno v rimski, grški i žali bog še premalo poznani slovanski zgodovini v solnčnem svitu? Kdo ne pozna lacedemonskih herojev Leonide, Likurga, Trasibula; Atenca Temistokla i drugih; kdo ne rimljanskih junakov n. pr. Kamila, Regula i veliko drugih?**)

*) V tej zadevi bodite brez vse skrbi; slovniškim napakam v naših šolskih knjigah je odbila zadnja ura. Naučno ministerstvo je namreč izročilo korekturo vseh slovenskih knjig, ki se tiskajo v c. kr. založbi šolskih bukev g. Fr. Levstiku, skriptorju na c. kr. licejski biblioteki v Ljubljani, ki bode gotovo vsem napakam napovedal boj, „ne boj, mesarake klanje.“ Tega nam je porok Levstikovo ime. URED.

**) Zgodovinski značaji iz slovenske in slovanske historije bi nikakor ne smeli izostati. Nam so Zrinski, Miloš Obilič i dr. celo bliži nego rimski junaki. URED.

To so bili značaji i junaki ne boječi žrtvovati za domovino niti življenja niti denarja! Vse za domovino! to je bilo njih geslo, to njih vodilo v celem njihovem življenju!

Omenil sem poprej dedukcijske metode. Predstavljati treba torej tako duhovite može mladini, da si razvema srca o njih za bodoče delovanje, da bode vse moči posvetila našemu ubogemu narodu. V tem obziru ne manjka Slovanom obziroma nam Slovincem takih značajev, kteri se odlikujejo z ognjeno ljubeznijo do naroda.

V znanstvenem obziru naj bi bilo naše II. berilo urejeno (z nekterimi premembami) po laškem berilu za IV. razred s slikami vred; vendar bi ne smelo obsegati toliko i tako obširnih zgodovinskih sestavkov, mnogo pa kmetijskih. Zraven pesenske priloge (ktera potrebuje tudi predelovanja) naj bi bil zemljevid gorisko-gradišćanske grofije.)*

Blagovolite torej, štovani gosp. nadzornik, to reč na dotičnem kraju predlagati, da dobimo boljše šolska berila.

*) Po naših mislih bi bil zemljevid cele Slovenije primernejši. URED.

nasledniku ostalih 23.000 gl. Če je to res, potem lahko smelo trdim, da nihče ne bo žaloval po našem škofu. Mož je bil tihega, miroljubnega značaja, nasproten vsemu javnemu življenju. Akopram je enkrat v dež. zboru na vsa usta povedal, da nij nemškutar, vendar mu tega nihče nij veroval, ker za slovenstvo nikoli nij nič storil niti z besedo, niti z dejanjem. Vladi se je zdel premahak proti narodni duhovščini in duhovščina je trdila, da nij odločen niti v verskih, niti v narodnih zadevah. Istina je tudi, da je preziral besede sv. Pavla: „Mulier taceat in ecclesia“ svoji sestri Urški prepuščal mnogo upliva, kedar je šlo za dobro faro ali za dobro kaplanijo. S kratka: naš škof nij bil preljubljen niti pri vladi, niti pri duhovnih pastirjih, najmanj pa pri svojih ovcah. Čuje se splošno obžalovanje, ne za to, da nij popusti škofovstvo, nego za tega delj, ker mu ta pametna ideja nij ob časa Hohenwartovega ministerstva prišla na misel, kajti če odstopi zdaj, za Auerspergovega ministerstva, potem bo za njegovega naslednika izvoljen vladi prijazen dostojanstvenik, v najboljšem slučaju neodločni in voljni dr. Jarec, a narod in duhovščina zahtevata, da na prevažni škofovski prestol sede mož, ki bi bil, odločen v verskih in narodnih rečeh, popolnoma na svojem mestu. Ko bi narodov glas kaj veljal, potem bi pri sv. Nikolaji v Ljubljani nobeden drugi ne škofoval kakor dr. Janez Zlatoust Pogačar („Novice“ pravijo, da škof ima sicer dovoljenje od papeža popustiti škofovstvo, da ga pa za sedaj še ne bode popustil.) URED.

Konečno Vam naznanjam veselo novico, da bode narodna tiskarnica z novim letom počenski trikrat na mesec izdajala nov šolski list, kateremu bode voditelj in glavni urednik ljutomerski nadučitelj Janez Lapanje. Urednikovo imo nam je porok, da list ne bode hodil po stari zapuščeni „Tovaruševi“ cesti, nego da jo bode urezal po novi, slovenskim učiteljem jako potrebni poti. Uže dolgo smo pogrešali šolskega lista, ki bi zadostoval pedagogijskim tirjatvam sedanjega časa, zatorej nam dobro došel!

Politični pregled.

Ministerstvo vendar še nij padlo; v cizlajtanski delegaciji je zmagalo ministerstvo proti svoji stranki; sprejet je bil namreč proračun za vojno skoro po nasvetu vlade; pristiglo se je za blizo 3 milijonov gold., čemur se nij ustavljal vojni minister, kajti zadovoljen je bil, da mu je tako dobro šlo.

Centralistično ministerstvo so za zdaj rešili federalisti, zopet nova prikazen v ustavnem življenju! Federalisti so pri tej priliki imeli posebno politiko; menda so hoteli pokazati dvorni stranki, da so polni patriotizma in da cesar lahko na-nje zida, s kratka: prikupiti so se hoteli.

Tudi zvit politikar Črne, (katerega visoko poliko smo imeli priliko občudovati v Sežani 14. aprila t. l.) je govoril za višji proračun, rekoč, da rastoči razpori med avstrijskimi narodi, pruska politika, ki pod zastavo nemške edinosti zmerom nevarnejša postaja in panslavistične namere Rusije, ki hoče osnovati vseslovansko monarhijo (čujtel), zahtevajo močno vojsko. Kakor smo v predzadnjem listu omenili, je Andrassy sam prepričan, da Ruska ne podnetuje panslavističnih idej; a Črne ga je dementiral; on ve za panslavistične ideje in ker je bil nekdanj tudi on Slovan (!), mu mora biti kaj znano in zdaj je ovadil samega sebe in vse druge Slovane. Odslej bodo imeli ustavoverci en uzrok več za svojo trditve, da je treba Slovane zatirati zaradi panslavizma. Kar se pa tiče federalistov v obče, nij menda dobro, da so zdajšnji življenje protivnemu ministerstvu, katero utegne zdaj še dolgo časa mozgati Avstrijo; naj bi se federalisti rajši zedinili, da vsi kot en mož pretivijo centralistični vladi, dokler je ne vržejo. Tako pa smo žalibože dozdej uže večkrat in pri tem ministerstvu dvakrat doživeli, do so federalisti uzrok nadaljnjega centralizma. Sicer pa je ministerstvo, če je zapuščeno od lastne stranke, v ustavni državi neka nemogočnost; a pri nas je konstitucionalizem v otročjih povojih, torej se nij čuditi, da imamo ministerstvo brez stranke v parlamentu. Sliši se, da se hoče ministerstvo zdaj upirati na konservativne elemente v državnem zboru; a ti zadnji menda tudi nijso po vsem takih načel, kakor so Auersperg, Glaser in Unger, temveč dosta jih je manj ali več federalističnih načel, dvomljivo pa je, da bodo postali oni gospodje kedaj federalizmu prijazni ali da bodo iznašli kak modus vivendi med centralizmom in federalizmom.

Bomo videli, kako se bo ministerstvo držalo v prihodnjem zasedanju državnega zboru, če bo prišlo na dan z neposrednimi volitvami v drž. zbor in če

si bo za tistikrat zopet znalo pridobiti kacic Črnetov, da ga rešijo. Na vsak način so zdaj tako zmedene avstrijske razmere, da je nemogoče gledati v le bližnjo prihodnost. Ustavoverci so uže jezni na ministerstvo in stavijo, kakor smo uže zadnjič rekli, za zadnji pogoj svojega prijateljstva direktne volitve; federalisti pa jenjajo biti federalisti, če one postave nemogoče na storijo. Nam se zdi, da le popolna demoralizacija v federalističnem taboru zamore ministerstvu življenje čez novo leto zdaljšati; če pa smemo le količkaj šteti na to stranko, moremo upati, da z letom 1873. dobimo zopet ministerstvo sprave. Zadnji čas pa bo, da pride stranka pravice in moralnosti na krmilo, da očisti ubogo Avstrijo mnogih gnjilob in da si postavi za geslo politično poštenost, da napové vojsko mnogemu „švindelnu“ ter odstrani po njemu skazene elementi; le po tej poti je mogoča rešitev naše države; dosedajno gospodarstvo jo pelje v propad.

Želeti je tedaj, da vsaj federalisti ohranijo svojo poštenost, da postanejo vredni naloge, katera jih čaka, pa zapomnili naj bi si, da po tolikih ovinkih in po polovničarskem postopanju se ne pride do visokih namenov.

Delegacije so tedaj storile svojo dolžnost; še ta teden pridejo skup obojne, ogrske in naše, da vse potrdijo, kar so sklenile in dovolile in 19. t. m. bodo, kakor se sliši, razpuščene.

Adresna debata v ogerskem zboru je postala važna zaradi govora barona Senyey-a; bistvo tega govora je, da nij potrebna poravnava med strankami, ker so vse stranke edine v skrbi za blagor domovine; da konservativizem v blagem pomenu je dober, kakor nevarna je reakcija ali pa revolucija, da Ogrri ne smejo ostati pri pridobitvah leta 1848. in 1867, ampak da morajo na njenih podlagah napredovati, da ima Oggerska v teoriji prav lepe in dobre postave in najbolj svobodomiselnje naprave, v resnici pa so gledé notranje uprave skoro azijske razmere, da treba tedaj radikalno organizovati in z vso energijo iztrebiti napake. Nadalje je rekel govornik, da bodo podpiral vlado, ker se mu ne zdé potrebne premembe v osebah, ampak v postopanju in v rečeh, da si uijmajo kaj očitati stranke naj se zedinijo, da se ustvari dobra volilna postava. Poravnava od leta 1867 je treba vzdržati. Liberalne stranke pripoznavajo historično pravo in princip legitimnosti samo na Oggerskem; a neodvisnost Oggerske se najložje ohrani na podlagi enakopravnosti in ustavnosti z drugo polovico monarhije; na tej podlagi se Avstriji zagotovi stanje velevlasti. Zraven vsega tega pa se skupnost vojskine uprave govorniku zdi neobhodno potrebna. Ta govor je bil po Oggerski zbornici z veliko pohvalo sprejet in vsi časniki so ga natisnili in se o njem razgovarjali; občno mnenje pa je, da je baron Senyey s tem govorom svoj program za prihodnje morda uže bližnjo novo ogersko ministerstvo razvil, katerega načelnik ne more zdaj nobeden drugi postati nego on.

Na ogerskem zboru sta govorila pri adresni debati tudi 2 Hrvata, unijonist Živković in narodnjak Miškatovič, urednik „Obzora.“ Prvi je zahteval, naj se Reka in Dalmacija zveže s Hrvatsko, drugi pa je rekel, da Hrvatje zato podpirajo večino ogerskega zboru, ker se nadjajo, da se bode letos izvršila revizija nagodbe in da bode Oggerska tudi pravične tirjatve Čehov podpirala. Po govoru Senyey-a bi utegnili Ogrri zares zagovarjati zgodovinsko pravo česke krone, katera ima zgodovinske enake pravice, kot ogerska; a Senyey nij še na krmilu in starček Deak ne vidi in ne čuti toliko, da bi priznal in privoščil to vsem drugim, kar je svojemu narodu priboril.

Te dni tedaj bodo sklenjene delegacije in tudi poslanci ogerskega zboru bodo šli za dva ali tri tedne v bendimo. Med tem pa stopi skup regnikolarna deputacija ogersko-hrvatska, da bo uravnala državno pravno razmerje med Oggersko in Hrvatsko. Sklepi te deputacije, v kateri je 7 Ogrov in 7 Hrvatov, prvi izvoljeni po ogerskem, drugi po hrvatskem zboru, bodo jako važni za prihodnost Hrvatske. Želeti je, da bi Hrvatje vse dosegli, kar po pravici zahtevajo, in da ne bi se po nikakem zopet Ogrom preveč udali.

Na 28. t. m., ali pa 8. novembra bodo, kakor se sliši sklicani deželni zbori, katerim se bo tudi letos najbrže samo toliko časa pustilo, da napravijo in odobrijo proračun. Veliko važnih deželnih

naprav zaradi tega zastaja; a centralistom nij mar zato; eni nočejo slišati o deželnih zborih in njih ministerstvo ne sme dovoliti, da bi kaj več, nego životarili. 4 decembra najbrže stopi skup državni zbor in tam bo se le začela prava komedija, kakor sem uže s konca rekel. Oggerski Srbi podpisujejo v ogromnem številu peticijo do cesarja, do ogerskega zboru in do hrvatskega sabora, da bi se sprejela nova uredba srbskega kongresa in da bi se kongres v kratkem sklical.

Dalmatinski poslanci vendar nijso odstopili; Vojnovič, je menda položil samo mandat v delegacije, druge mandate obdržal. Volilci so se nekda poravnali s poslanci, ker so jim vendar toliko zadobili, da zdaj na Dalmatinskem srbski jezik po uradnih in povsod nadvlada in da so birokrati in italijanissimi potisnjeni v kot, in nadalje se narodna stranka nadeja, da bode kmalo Dalmacija zedinjena s Hrvatsko, kar bo Italijanom naenkral vrat zavilo. Poravnava s poslanci se je menda tudi zato napravila, da se unijonistom (Italijanom) spodkopljejo tla za agitacijo v svojem interesu pri novih volitvah.

Srbski knez je skupščino v Kragujevcu otvoril 8. t. m. s prestolnim govorom, v katerem je omenil velikega napredka Srbije, vlosti naroda in velikih nalog, katere čakajo ljudske zastopnike. Sklenil je z besedami: „Nove zasluge čekaju Vas na polju rada (dela) i rodoljublja. Bog neka blagoslovi Vaš trud na sreću i slavu Srbije.“ Ta govor je bil po celi Srbiji z navdušenjem sprejet. Visoka porta pa nekda sivo gleda na Srbsko in njegovega kneza uže od časa ustolovanju; zdi se jej, da je vez med Turško in podložno Srbijo in Rumunijo prerahla in misli na to, kako bi jo bolj stisnila. Ne bo dal! Oblaki zmerom temnejši postajajo; strela bo udarila in jutrovo bo v plamenu. Ta doba menda nij daleč.

Vsled povelja nemške vlade, da morajo odlašiti do 1. oktobra t. l. vsi tisti Elzaccani in Loroučani, ki nočejo biti pod nemško vlado in stopiti v nemško vojsko, se je izselilo iz Elzacije in Lorene na tisuče družin v Francijo; izpraznjene so cele vasi in mesta, tako na priliko je popustilo Metz $\frac{1}{2}$ prebivalcev in iz živahnega, postalo mrtvo mesto. To gotovo nij šteti v čast Nemcem, ker še sami Nemci zanje ne marajo in se jih bojé.

Pa kdo ne bi se bal onih presnetih „Borusov“; pri nas v Gorici jih je kacic 5 in uže bi radi komandirali, in vse druge požrli. Proti tej nesramni druhalu bo treba še križanske vojske, če ne se je ne rešimo.

Na Francoskem se Thiers sè svojo konservativno republiko zmerom bolj utrjuje in kaže mnogo energije, tako na priliko je princa Napoleona in njegovo suprugo te dni dal sè žandarji izgnati iz Francije. Thiers ne pozna šale in tak mora biti republikanec, če noče, da dinastično rogoviljenje ne spodkoplje republike.

Na Španjskem je zopet punt; zdaj so se zvezali Karliski in radikalni republikanci proti vladi; tej zadnji imajo v rokah važno trdnjavo in kralju Amedeju gre za kožo. One dni se je celo slišalo o atentatih na njega in na njegovega očeta kralja Italije.

Razne vesti.

(Uredništvo in upravnništvo „Sočeta“) je zdaj v Kristovi ulici № 186 blizo živinskega trga. Kdor hoče z urednikom govoriti, ga bode našel v čitalnici od 1 do 3 ure popoldne. Dopisi in naročila se lahko tudi puščajo pri čitalničnem čuvaju.

(iz Krapelja na Krasu) se nam piše, da je ondotna čitalnica skoro popolnoma propala, pa da se je nadjati, da jo bode novi učitelj zopet oživel. Na Krasu je še precej veliko čitalnic, pa nekatere le hirajo. Nadalje opomnija dopisnik Kraševca, da naj se ne ustrašijo vsake burje. Kraševcec je burje navajen; naj jej tedaj žuga, kot kraška krala. Čitalnice je treba v vsaki veliki vasi; kder je uže, naj se trdi in kder je nij, naj se ustanovi, kajti v združenju je moč in napredek. Kraševcec je vsak bister Slovenec ter straži Slovenijo, naj dela tedaj č st svojemu slovenskemu narodu.

(Narodna tiskarnica.) Pri občnem zboru tega akcijskega društva 14. sept. so bili izvoljeni sledeči gg. delničarji: a) V upravni odsek: 1. dr. France Radej v Mariboru z 221 glasovi; 2. Josip Gorup v Trstu z 220 gl.; 3. dr. Ferd. Dominkuš v Mariboru z 220 gl.; 4. Davorin Trstenjak z 217 gl.; 5. dr. Josip Vošnjak z 216 gl.; 6. dr. J. Razlag z 211 gl.; 7. Janko

Pajek v Mariboru z 211 gl.; 8. Hugo Tanšič v Šmarji z 211 gl.; 9. dr. Karel Ahačič z 210 gl.; 10. Franjo Rapoc v Mariboru z 209 gl.; 11. dr. Val. Zarnik z 203 gl.; 12. P. Grasselli z 201 gl.; 13. Emil Gutman z 198 gl.; 14. Peter Kozler z 193 gl. in 15. Viktor Dolenc v Gorici z 161 gl. — b) V pregledovalni o-isk: 1. dr. J. Ribič v Mariboru; 2. dr. Alfons M. šé v Ljubljani; 3. Luka Tavčar v Ljubljani; 4. Valent. Češko star.; 5. prof. Valenta v Ljubljani.

(Goriška okrajna zemljišna cenilna komi-sija) potuje zdaj po gorskih krajih goriškega okraja Presojevanje in urejevanje raznih zemljišč pov razrede tej komisiji je važno zaradi tega, ker bode izdelek komisije rabil za podlago deželni komisiji, katera bode izdelala nov kataster, t. j. vkujižbo zemljišč po razredih, po katerih se bodo v prihodnje p'čevali davki. Mi tedaj izpolnjujemo svojo dolžnost, opominje-vaje občinarje, da naj ne bodo nemarni, ampak naj zahtevajo od komisije, da vsa zemljiščanata. čenoprejšče i premi. Pa tudi slavni komisiji, pri kateri je mnogo izvrstnih, svoj nara i ljubečih mož, priporočamo največjo natančnost, da izvrstno reši svojo imenitno nalogo, in da se jej ne bode moglo ničesa očitati, kakor se je žalibože očitalo po pravici starim enakim komisijam, katere so dosta stale, pa malo, slabo in površno dovršile.

(Pozor živinorejci!) Goveja kuga se je iz Bo-sno pritepla na Ogersko in v Slavonijo; ta goveja kuga ne napada samo govedi, ampak tudi ovce in koze, za-trosi jo ne samo živina, ampak tudi človek. Varujte tedaj živino, da ne pride v dotiko s tujo Vam nepo-znano živino in tudi z ljudmi, posebno z barantač, ki pridejo iz onih krajev, kder vlada kuga, kajti dokaza-no je, da se lahko živina obvaruje te nevarne bolezni tudi v popolno okuženih krajih, če se drži v hlevih zaprta in se pazi, da tudi hlapci in domači ljudje, ki živini pokladajo, ne pridejo v nobeno dotiko z okuženo. Tako pripoveduje „Gospodarski list“, da se je leta 1867 v altenburški akademiji vsled natančnega pa-ženja obvarovala vsa akademijska govedina, 72 glav, med tem, ko je v celi altenburški okolici kuga razsa-jala in pomorila kaci 5000 govedij. Držite se tedaj skušinj, da ne pridete v škodo!

(Imenovanje učiteljev v goriškem okraju.) 14. t. m. so bili po pomnoženem okrajnem šolskem sve-tu ti-le gg. imenovani za učitelje: Ignacij Križman za Doraberg, Franjo Banec za Žablje, Tomaž Lukan-čič za Št. Martin, Anton Zora za Pribačino, Franjo Peric za Ročinj, Andrej Drašček za Vrtojbo, Viuko Črnc za Št. Peter, Jože Komavec za Št. Andrež, Au-ton Leban za Kviško, Ivan Benko za Sevodeje, Jože Srebernič za Čepovan, Jakob Setničar za Šempas; Franjo Švara za nadučitelja in Franjo Mrevlje za pod-učitelja za sv. Križ.

(Svilorejcem!) Gosp. prof. Haberlandt, našim svilorejcem dobro znani mož, je imenovan za profesorja na c. k. visoki kmetijski šoli na Dunaji. Gosp. Haberlandt je v vsakem obziru pravičen, učen in delalen mož in izvrsten strokovnjak, zaradi tega ga bomo pogrešali, ker težko ga bode kedo vredno namestoval v vodite-ljstvu tukajšnjega svilorejskega poskuševališča, katero so dozdaj obiskovali učenci iz vseh avstrijskih krono-vin, posebno pa mnogi Dalmatinci in Slovenci.

(Kmetijska šola goriška) je nakupila mnogo grozdja, da bode napravljala razne poskušnje o kletarstvu in racionalnem vrenju. O svojem času bomo kaj poročali ob izidu teh skušinj in nadjamo se, da bode g. prof. Povše na zimo zopet začel svoje nedeljske go-vore za kmete ter jim tudi o svojih skušnjah z vinom poročal.

(C. k. kmetijska družba goriška) bode imela 25. t. m. ob 10. uri dopoludne občui zbor v Korminu. Na dnevnem redu bode: 1. Govor o kletarstvu; 2. razprava o postavi zaradi varstva ptičev.

(Avstrijska armada) je leta 1869 veljala 68 mi-lionov, l. 1870. uže 70 milj., 1871. leta 76 milj., 1872 l. 79 milj., in za leto 1873 je vojni minister zahteval 86 milijonov goldinarjev in delegacije so mu jih privo-lile. Kaj ne, kmetje, lepe denarce veljajo naši lepi vojaki!

(Na dunajski univerzi) je bilo preteklo leto 3886 studentov, mej temi je bilo 238 bogoslovcev 1424 juristo, 1464 medicincev in 755 modroslovcev. Po narodnosti je bilo 1500 Slovanov! — Praška univerza je imela 1755 studentov. Mej temi je bilo 1146 Če-hov, 583 Nemcev, 5 Poljcev, 5 Hrvatov, 2 Slovenca in še nekoliko dijakov drugih narodnostij. Na Dunaji studira okoli 100 Slovencev, v Gradci pa še nekaj več.

(Odklonevanje) Frečastitemu gosp. Antonu Uk-marju, dekanu i čas. mu korarju v Tömeju na Krä-su je podelilo Nj. Veličanstvo viteški križec svojega reda Franceta Jožefa v pripoznanje njegovih zaslug za šolstvo na Krasu. Križec mu bode slovesno pripet 24. t. m. v Sezani vpricho zbranega okrajnega šolskega sveta. To pripoznanje nas toliko bolj veseli, ker je

časni starček v resnici zasluži za svoje mnogoletno delovanje v prid vrlih Kraševcev.

(V Ameriki) je te dni umrl lastnik nekega veli-kega časopisa, ki je zapustil 3 milijone tolarjev pre-moženja. In ves ta denar je pridobil se svojim časopi-som! Kosmata kapa, pri nas Slovincih se nam časni-karjem pač druga godi. Če za svoje časopise le toliko naročnine dobomo, da stroške plačamo in svoj krvavi trud le nekoliko ali pa še nič ne povrnemo, pa misli-mo, da smo uže na konju! — Te dni smo tudi brači, da ima nemški časopis „Gartenlaube“ 270.000, „Über Land und Meer“ 150.000, „Bazar“ 140.000, „Modenwelt“ ki izhaja v 11 jezicah, 165.000 naročnikov! Dunajska „Neue freie Presse“ se tiska v 30.000 iztisih! Če te številke premisslujemo, potem stoprv vidimo, kako mal narod smo Slovenci! Pa le na noge, korajža velja!

(„Görzer Zeitung“) se imenuje strah, s ka-terim bodo goriški Nemci od 3. novembra po-čeni trikrat na teden strašili in v kozji rog uganjali Slovence in Italijane po Gorici. Urednik jej bode ne-ki g. Schiff, bivši telegrafski oficial, sodelalec pri novi „Pressi“ in pri tržaški tetki, znan po svojih Slovance grdečih dopisih iz Dalmacije. Čuje se, da tukajšnji Nemci delajo nare, da bi si osnovali svojo tiskarnico.

Foslano.

Vsled mojih prošinj, natisnenih v št. 90. in 106. „Slovenskega Naroda“ sem dobil tvarino za ljudstveno slovstvo in dijalektologijo samo od dveh dijakov, od g. M. Lutmana, ki je letos dovršil goriško gimnazijo ter je šel v Prago na tamošnjo univerzo, in od g. M. Vuge, osmošolca goriške gimnazije. Posebno g. Lutman mi je podaril veliko tvarine, namreč blizo 50 pisemnih pol pesnij, pravlic, vraž i t. d., zapisanih v štandrežu in tudi deli v nekaterih drugih vaseh, in si-cer zapisanih popoluoma fonetično, popoluoma znanstveno. Razen tega sem dobil od g. Lutmana razpra-vo „nektare posebnosti štandrežkega prostorečja“, v kateri z natančnostjo in znanstveno metodo specialista predstavlja vsa karakteristična znamenja domačega di-jalekta. G. Vuga mi je predstavil samo nekoliko pes-nij, zapisanih v Solkanu in tudi na znanstveni način; pa zraven dosta obširni sestavek o posebnostih solkan-skega dijalekta. Kakor razprava g. Lutmana, tako tudi članek g. Vuge zadostujeta sploh znanstvenim tirjatvam in sta vredna tiska. Žalibog nij nobenega slovenskega časnika, ki bi mogel tiskati podobne stvari. Zeló se pregreše „Glasnik“.

Obema gospodoma, Lutmanu in Vugi, se srčno zahvaljujem za njuna dara.

V Gorici, 8 oktobra 1872.

J. Baudouin de Courtenay.

Cenik raznega blaga

na goriškem trgu.

Pšenica goriška	polonik po gl.	3.20	do gl.	3.40
Turšica nova laška	" "	1.70	" "	1.80
Ogerska stara	" "	1.60	" "	1.70
Oves furlanski	" "	1.30	" "	1.40
" ogerski	" "	1.20	" "	1.30
Ječmen cel	" "	2.—	" "	—
" pehan	" "	3.20	" "	3.80
Rajš najfineji Nr. I	po gl.	12.50	Nr. II po gl.	11.75
Nr. III	po gl.	10.50,	Nr. IV po gl.	9.25
Krompir,	cent po gl.	2.—	do gl.	2.50
Vino staro laško, kvinč	" "	18.—	" "	20.—
belo,	" "	16.—	" "	18.—
mošt	" "	16.—	" "	18.—

Cene mok v Stračicah senjso premaknilo od zad-nji krat.

Avstrijski Gresham,

zavarovalno društvo za življenje i dohodke na Du-naji, daje tukaj očitno na znanje, da je g.

Avgust-a Vrtnik-a

kakor bivšega nadzornika (inspektorja) in organiza-torja za vse južnoavstrijske pokrajine iz službe odstavilo.

Na Dunaju 25. septembra 1872.

Voditeljstvo.

Pozor!

Paternollijeva tiskarnica v Gorici išče s t a v c e v, ki so zmo-žni italijanske, slovenske, ali pa nemške rokopise staviti. Posebno stavec za nemški jezik bi jej bil po volji. Kdor želi v to tiskarni-co stopiti, naj se obrne naravnost na njenega gospodarja ternaj mu ob enem naznani svoje pogoje, pod katerimi je voljan službo pre-vzeti.

POZIV

k pristopu v družbo borsnih operacij,

v katero družbo pristopi lahko oseba vsa-cega stanu.

To društvo obstoji iz 100 delnic po 100 gold., katere se plača v treh obrokih.

Razun dobička pri borsnih operaci-jah, je tudi mogoče, da društvo dobi kako visoko dobitko po srečkah (lozi) katerih bo nakupilo za en del svojega premoženja.

Vsak mesec se bode obračunil in izplačale dotični del dobička delničarjem. Naznanila za pristop se sprejemajo in pro-grami se dele po podpisani firmi in nje-nih agentih domačih in inostranskih.

G. Spandau

v Trstu, Corso N.o 13.

V Gorici pri menjalcu

Lelio Reggio-tu v Raštelu.

Brzobjavna vest!

Mesečni račun prvega društva za borsne operacije je skazal 1.vi mesec društvenega obstoja f. 735 dobička na vsako delnico od 100 gld.

Po takem razmerju bode najbrže vsaka delnica vegla čistega letnega dobič-ka 88 %

G. Spandau.